

**ГОНЧАРНИЙ ПРОМИСЕЛ ОПІЛЛЯ ТА ПІДГІР'Я  
КІНЦЯ ХІХ–ХХ СТОЛІТТЯ**

*У статті розглянуто народне гончарство Опілля та бойківського Підгір'я як найбільш давнє і поширене ремесло. Проаналізовано витоки його виникнення, становлення і розвиток. Визначено технологічні та художньо-композиційні засади гончарних виробів досліджуваної території, їх мистецьку своєрідність. Розглянуто визначні осередки та типологію виробів.*

**Ключові слова:** гончарство, промисел, типологія виробів, художньо-композиційні особливості, декорування, технологія виготовлення.

Г. И. ЛОСИК

**ГОНЧАРНЫЙ ПРОМЫСЕЛ ОПОЛЬЯ И ПОДГОРЬЯ  
КОНЦА ХІХ–ХХ ВЕКА**

*В статье рассмотрено народное гончарство Ополья и бойковского Подгорья как наиболее древнее и распространенное ремесло. Проанализированы истоки его возникновения, становление и развитие. Определены технологические и художественно-композиционные принципы гончарных изделий исследуемой территории, их художественное своеобразие. Рассмотрены главные центры и типология изделий.*

**Ключевые слова:** гончарство, промысел, типология изделий, художественно-композиционные особенности, декорирование, технология изготовления

G. I. LOSIK

**POTTERY CRAFT IN THE OPILLIA AND PIDGIRYA TERRITORIES  
LATE XIX–XX TH CENTURY**

*The article deals with the folk pottery in the Opillia and Boiki Pidgirya territories as the most ancient and widespread trade. There have been analyzed the sources of its origin, formation and development. There have been determined the technological, artistic and compositional principles of pottery in the given territories, their artistic originality. The main centers and product types have been considered.*

**Key words:** pottery, craft, product types, artistic and compositional features, decoration, manufacturing technology.

До найбільш давніх і поширених ремесел на території Опілля та бойківського Підгір'я належить гончарство. Його виникнення, становлення і розвиток зумовлені господарськими потребами, наявністю високоякісних гончарних глин, доступністю їх видобування. Актуальність дослідження народної кераміки посилюється історичною необхідністю знань, можливістю зафіксувати ще живі свідчення безпосередніх носіїв гончарського досвіду чи їх нащадків, створити колекції традиційних глиняних виробів, дослідити й проаналізувати технологію виготовлення виробів, професійні звичаї майстрів, їх фахову лексику. Джерельною базою для написання статті стали польові дослідження та музейні збірки, які були оглянуті на території Опілля та бойківського Підгір'я.

Мета статті полягає у визначенні мистецької своєрідності гончарних виробів Опілля та бойківського Підгір'я, у спробі простежити стилістичні відмінності та взаємовпливи, що позначились на естетичному вигляді виробів з глини.

Гончарні вироби були об'єктом дослідження мистецтвознавців, етнографів, дослідників кінця ХІХ–ХХ ст. На західних землях України перший опис народного гончарства здійснив

Л. Вербицький [3]. Праця має довідковий характер і стосується селянського побуту південних районів Івано-Франківщини (Косова) та Львівщини (Сокаля). Народній кераміці присвячували свої праці етнографи і мистецтвознавці другої половини ХХ ст. Питання кераміки докладно розглядає Ю. Лащук у розділах до шеститомної історії українського декоративно-прикладного мистецтва [6], у нарисах з історії українського декоративно-прикладного мистецтва [8] та в ряді монографій. Автор найбільшу увагу приділяє ХІХ ст. як найпродуктивнішому періодові гончарства України. В етнографічному дослідженні кераміки ХІХ – першої половини ХХ ст. західних областей України, здійсненому К. Матейко [7], частково розглядається типологія виробів з теренів Опілля та Підгір'я. Місцеві особливості народної кераміки західних областей України висвітлює І. Гургула [5]. Проте у вищезгаданих працях гончарні вироби Опілля та бойківського Підгір'я розглядаються неповною мірою і не дають цілісного уявлення про художні особливості народної кераміки досліджуваних регіонів.

Глиняний посуд в побуті мешканців Опілля та бойківського Підгір'я в кінці ХІХ – на початку ХХ ст. виготовляли та використовували в значній кількості, що пояснюється наявністю глини на досліджуваній території. Давні місцеві традиційні основи формотворення, орнаментування, всі технічно-технологічні засоби виготовлення керамічних виробів стійкіше збереглися у сільському гончарному виробництві та невеличких ремісничих містах.

У селах до 60-х років ХХ століття збереглося домашнє гончарне виробництво для особистих потреб та на замовлення сусідів. При цьому слід виділити окремі населені пункти, у яких майже у кожній хаті працювали родинні династії гончарів, котрі з покоління в покоління займалися гончарним промислом, виготовляли вироби на продаж у навколишні села та для власних потреб.

Технологічний процес домашнього гончарного виробництва складався з кількох основних етапів: видобування глини, приготування формувальної маси, формування глиняних виробів, сушіння, декорування, випалювання. Народні майстри відповідно до якості сировини та смаку споживача вибирали собі якусь одну форму виробництва і спосіб оздоблення. Слід виділити значні керамічні осередки - міста Войнилів, Болехів, Галич, Дрогобич, Самбір на Підгір'ї та Миколаїв, Бібрка, село Стратин Рогатинського району на Опіллі, де гончарство по праву вважалось найдревнішим заняттям, яке увібрало в себе технічні навички й художні традиції, відомі на цих землях ще з ІV–ІІІ тис. до н.е.

### Осередки гончарства Опілля та Підгір'я

Осередки чорнодимленої кераміки	Типологічні групи творів
<b>Опілля</b>	
м. Миколаїв Львівської обл.	Горщики, глечики, миски, макітри
м. Бібрка Львівської обл.	Горщики, глечики
с. Стратин Рогатинського р-ну Івано-Франківської обл.	Горщики, глечики
<b>Підгір'я</b>	
смт. Войнилів Калуського р-ну Івано-Франківської обл.	Глечики, горщики, миски, макітри
м. Дрогобич Львівської обл.	Макітри, горщики, глечики
м. Самбір Львівської обл.	Горщики, глечики
м. Калуш Івано-Франківської обл.	Горнята, глечики, макітри

Осередки теракотової кераміки	Типологічні групи творів
<b>Опілля</b>	
м. Миколаїв Львівської обл.	Макітри, миски, баньки, горщики, свічники, дитячі іграшки
м. Бібрка Львівської обл.	Горщики, глечики, миски
м. Рогатин Івано-Франківської обл.	Миски, горщики

<i>Підгір'я</i>	
м. Болахів Долинського р-ну Івано-Франківської обл.	Горщики, дзбанки, близнюки, миски
м. Дрогобич Львівської обл.	Горщики, глечики, макітри, баньки, миски, «куршілі», макітри, бабники
м. Самбір Львівської обл.	Глечики, сковорідки, баньки, близнюки, «куманці», тарахкальця («хихички»), дитячі іграшки
м. Калуш Івано-Франківської обл.	Горщики, глечики, дзбанки, горнята
сmt. Войнилів Калуського р-ну Івано-Франківської обл.	Горщики, макітри
м. Галич Івано-Франківської обл.	Горщики, глечики, макітри

Зародження цього ремесла стало можливе завдяки наявності тут родовищ спеціальної глини, яка залягала досить близько від поверхні ґрунту. Видобували її найчастіше відкритим способом за допомогою лопат і дерев'яних відер. Основним знаряддям для виготовлення глиняних виробів був ручний та ніжний гончарні круги. Деякі з цих осередків діяли до середини ХХ століття, бо була відчутна нестача металевого, фаянсового та скляного посуду, а глини вистачало завжди, та й попит на гончарні вироби не зменшувався.

Починаючи з XVII ст. і впродовж чотирьох століть, у місті Миколаєві Львівської області гончарство було провідним ремеслом. Про високу якість миколаївської продукції свідчить той факт, що в 1887 році магістрат міста Львова замовив у Миколаївських гончарів 36 тисяч ліхтарів для освітлення міста [2, с. 95].

У кінці XIX – на початку ХХ ст. миколаївські гончарі виготовляли макітри, миски, дзбанки, баньки, горщики, дитячі іграшки тощо. Залежно від побутового призначення найбільш різноманітні форми мали чорні горщики – «горнці»: невисокі, округлої форми з широким дном, які використовували для приготування їжі на плиті. Прості горщики без «пука» з вузьким дном і широким горлом застосовували для приготування страв у печі. Для квашення огірків, капусти і приготування спеціальних весільних та інших обрядових страв виготовляли горщики великих розмірів з широким дном та невисокою шийкою, до якої були прикріплені одне або два невеликі вуха. Шийку декорували профілюванням. Серед неполиваного чорного посуду різноманітністю форм відзначаються молочники місткістю від одного до чотирьох літрів. Цей посуд мав досить широку шийку і трохи розхилені боки. Оригінальністю форм відзначалися чорні глечики (дзбанки) з невеликим пуклом посередині висотою до 35 см. Також у Миколаєві начорно випалювали і миски, що надавало їм срібlistого полиску [7, с. 40]. Орнамент на чорно-сірому посуді наносили спеціальним камінчиком – «гладиком» у вигляді прямих, хвилястих, зигзагоподібних ліній, крапочок та сітки на всій площині боків і шийки (рис. 1). Характерною рисою миколаївських чорнодимлених виробів є їх тонкостінність і надзвичайна легкість. Серед поливаного посуду великою різноманітністю форм, цікавим профілюванням вінець, чіткими, неперевантаженими орнаментальними композиціями відзначалися миколаївські миски. Дно у них малих розмірів, а верхня частина у два рази більша від діаметру дна, й обведена прямими вінцями (рис. 2). Декор розміщений на дні і внутрішніх боках миски. Центральними мотивами прикрашали дно миски, а бокові орнаменти концентричними колами оточували його, поєднуючи декор в одну композицію. Кожен майстер користувався своєрідними композиційними прийомами оздоблення виробів. Так, В. Курилко покривав дно мисок темно-коричневою фарбою, яка розходилась до вінця миски трьома розгалуженнями, по яких побілкою наносились хвилясті лінії та концентричні кола. І. Пйочкевич декорував вироби розеткою білого хвилястого контуру, а боки покривав прямими і хвилястими лініями із затіканнями зеленого кольору. М. Мандзюк розписував дно мисок однією або двома галузковими мотивами білого кольору в оточенні білими крапками, з'єднаними лінією. На верхній боковій частині виробу розміщував кілька прямих концентричних ліній, які немов перекреслені однією великою хвилястою лінією. Часто використовував зелені затіки у

внутрішній частині мисок. О. Волошин розписував дно виробів однією або трьома галузками, а боки обводив хвилястими побілкованими лініями з невеликими боковими відгалуженнями. Цікаво відзначити, що миски і макітри миколаївських гончарів на зовнішній частині дна не мали спеціально виступаючого ободочка – «вонтора». Макітри були конусовидної форми з високими боками та невеликим круглим дном.

Миколаївська кераміка не відзначалася багатством орнаментальних мотивів. Композиції прості за своєю будовою, основна композиційна площина виділена прямими та хвилястими лініями, на які нанесені мотиви галузок, квіток (букетів, гірлянд). Деякі майстри вдавались до способу оздоблення своїх виробів заливами зеленого кольору у формі неправильних кругів, еліпсів з розташуванням на них невеликих орнаментальних композицій. Цей своєрідний колористично-орнаментальний прийом значно збагачував декоративні якості миколаївської кераміки.

Чорнодимлений посуд виготовляли у Стратині – колишньому місті, а тепер селі Рогатинського району Івано-Франківської області. Відомими майстрами кінця XIX – початку XX ст. з виготовлення чорностінної кераміки був Федір Януш та майстриня гончарного ремесла Ксенія Будак<sup>1</sup>. Майстер Федір Корчинський перейняв це ремесло від свого батька і разом із своїм братом Степаном виготовляв чорностінний посуд ужиткового призначення, оздоблений гладильними лініями. Займалися вони цим промислом до 1935 року.

Славилися своїми гончарними виробами селище Войнилів Івано-Франківської області. Це ремесло було у великій пошані і займалася ним значна кількість населення. Ось як про нього розповідає житель Войнилова Федір Гресько: «Мої батьки були з родини гончарів. Гончарством займався багато людей. Войнилів славився гончарством на всю округу і був центром цього ремесла. Войнилівські гончарі Микола Гресько, Ганна Колос, Текля Гресько, Іван Солтис, Софія Солтис, Анна Гресько, Параска Шаргавінська, Петро Гресько та інші забезпечували своїми виробами не лише навколишні села, але і возили на продаж за межі району<sup>2</sup>. Жителі навколишніх сіл і по нинішній день називають войнилівців «гончарями». Виготовляли тут чорнодимлений та поливаний посуд. Для чорного «закуреного» посуду характерне полірування. На глечиках переважають вертикальні, на горщиках, мисках, баньках паралельні та хвилясті горизонтальні лінії (рис. 3). Були спроби нанесення орнаменту технікою полірування і на посуді природного випалу глини, але ці спроби мали виключно місцевий характер. Поливані вироби у селищі Войниліві були різного кольору, що залежало від місця розташування виробу в горні і висоти температури в ньому. При меншій температурі вироби отримували темно-вишневий або темно-оранжевий колір, а при високій температурі – більш світлий. Декорували вироби незначним розписом під вінцями білою або червоною фарбою. Застосовували у селищі також малопоширений на теренах Підгір'я спосіб декорування гончарних виробів технікою ліплення. На поверхні посуду з шматка глини, переважно на дзбанках, укладався орнамент у вигляді хвилястих ліній<sup>3</sup>.

Цікава техніка декорування поливаного посуду застосовувалась у місті Бібрці та селі Селиська Львівської області. На сирому посуді, виточеному на гончарному крузі, зокрема на горщиках під вінцями, витискували орнамент нігтем, ножем, гребінцем або дерев'яними штампами. Для техніки витискування характерний геометричний орнамент, який складається з однієї, двох, рідше трьох прямих паралельних або хвилястих горизонтальних ліній.

В селі Комарному Львівської області на неполиваний фон посуду наносили орнамент зеленою і коричневою фарбами технікою різкування у вигляді смерічок і плетінки. Зустрічається ліпний орнамент у вигляді хвилястих ліній, який переважно застосовувався на глечиках (дзбанках). На жаль, прізвища майстрів, які виготовляли такі вироби, залишилися невідомими.

<sup>1</sup> Записано від Олега Бойкевича, 1936 р.н., жителя м.Рогатина Івано-Франківської області.

<sup>2</sup> Записано від Федора Гресько, 1934 р.н., жителя с.Войнилів Івано-Франківської області.

<sup>3</sup> Записано від Федора Гресько, 1934 р.н., жителя с.Войнилів Івано-Франківської області.

Оригінальністю форм відзначалися рогатинські глечики (дзбанки), які мали доволі вузьке дно та широку шийку. Їх покривали поливою переважно коричневого кольору (рис. 8, 9). Інколи декорували орнаментом рослинного характеру.

У місті Болехові Івано-Франківської області виготовляли різноманітний поливаний посуд: горщики, глечики, миски. Переважно це був теракотовий посуд, декорований рослинним орнаментом (рис. 4, 5, 7).

Важливим центром керамічного виробництва вважалося місто Дрогобич Львівської обл. Тут виготовляли різноманітний посуд: горщики, глечики, макітри, баньки, миски тощо. Вироби наділені плавними лініями силуету, довершеною конструкцією, яка гармонійно узгоджена з формою тієї чи іншої посудини. Всю поверхню посуду або тільки його верхню частину поливали всередині і ззовні. Для цього осередку є характерним покриття виробів зеленою поливою або комбінація темно-зеленої поливи з ясно-цеглястою, яка повністю або частково покривала поверхню виробу. Найбагатше декорувалися так звані «миски на показ», які були окрасою житла. Розпис наносили коров'ячим рогом або спеціально виготовленим знаряддям з глини. Аналогічні миски виготовляли у всій досліджуваній території. Особливості проявлялися тільки в способах нанесення та видах орнаменту. Переважали композиції центричного характеру, де головний мотив розташовували на дні мисок, а другорядні мотиви ритмічно повторювалися навколо основного мотиву (рис. 6). У Дрогобицькій області розпис виконаний різком, іноді подряпували дротиною чи шпилькою, внаслідок чого утворювався спеціальний вид декорації – фляндрівка. Для розтирання маку, м'яття картоплі використовували макітри. Дрогобицькі макітри з вузьким денцем, розхиленими стінками та заокругленими вінцями з незначним відгином назовні. Цього посуду ніколи не поливали, тільки інколи розписували побілкою або «червінкою» простими та хвилястими лініями під вінцями із зовнішньої сторони. Щоб макітри були міцнішими, їх обплітали дротом (рис. 10). Для випікання тіста застосовувались «бабники». Формою ці вироби нагадували горщики з вухом вальцевидної форми з карбованою поверхнею. Завжди мали чорний або природний колір випалу глини. На виставках у містах Львові, Тернополі, Стрию неодноразово відзначалися вироби майстрів Дрогобиччини Ф. Місьонга, А. Гарновського, І. Сім'яновича і М. Левицького [7, с. 66].

У гончарних осередках Дрогобича Львівської області та Галича Івано-Франківської області для декорування посуду використовували техніку заливання «під мармур». Цей спосіб оздоблення полягав у обливанні окремих площин («латок») посуду поливою не одного, а кількох, переважно двох кольорів, і, повертаючи виріб у різні боки, перемішували різноколірні поливи між собою, внаслідок чого отримували цікавий декоративний ефект. Для заливання вживали переважно зелену, коричневу та жовту фарби. Після випалювання поверхня посуду набувала вигляду мармуру.

Давні традиції має кераміка з околиць міст Самбора та Старої Солі Львівської області. Виготовляли тут ужитковий посуд різних форм і різного призначення – глечики, сковорідки на ніжках, олійниці, баньки, пампушниці у вигляді ринки, близнюки зрослета, двійнята) – для носіння їжі в поле, «лоханки» для зберігання кислого молока тощо. Також виготовляли кахель та черепицю. Для зберігання напیتків виробляли спеціальні баньки на ніжках («куршілі» і «куршелики»).

На особливу увагу заслуговувало виготовлення глиняних іграшок «таракалець» – глиняних брязкалець без отворів з невеликими керамічними камінчиками в пустому корпусі. Залежно від того, наскільки запеченою чи пористою залишилась глина після випалювання, залежав звук таракалець. Поверхня черепка таракалець (червоного або коричневого кольору зі слідами ліплення руками) оздоблена в переважній більшості зразків тисненим орнаментом великих і малих кіл, горошин, півмісяців, спіралей, декоративний ефект яких підсилювався побілкою. Виготовленням таких виробів в Старій Солі займалась родина Предлевич – мати, сестри Марія, Бальбіна і Броніслава. Остання впродовж тривалого часу, аж до виїзду до Польщі, була найбільшим конкурентом у виготовленні таракалець Бальбіни, своєї сусідки сестри, яка за своє життя зробила чимало таракалець та інших звукових іграшок. Родина не мала землі, і тому робила «забавки» і з того жила. Коли Бальбіна вийшла заміж за Юзефа

Стоялівського, то продовжувала виготовляти іграшки, бо в чоловіка на його великому полі «зовсім близько під пластом чорнозему підходила глина» [9, с. 48]. Традиція виготовлення таракалець та їх використання, на жаль, була припинена ще перед початком Другої світової війни та більше не поновлювалась [1, с. 127]. Ряд їх неповторно оригінальних рис цінителі традиційної кераміки помітили ще в першій половині ХХ ст. – у пору розквіту цього домашнього промислу, завдяки чому іграшки потрапили в кілька етнографічних колекцій. Так, у Львівському музеї етнографії та художнього промислу вони числяться під інвентарними номерами ЕП 19225 – ЕП 19232, які були закуплені ще у 1931 році для Етнографічного музею НТШ. У Старій Солі також виготовляли ліплені з глини дитячі іграшки у вигляді людських фігурок, які не покривали поливою, а тільки прикрашали тисненими рисками або цятками<sup>1</sup>.

Також тут виготовляли неполивані люльки природного червоно-цеглянистого кольору, розписані або ковані жовтою бляхою, так звані «венгерки». Мундштук («цибух») до таких люльок завжди робили з вишневого дерева [7, с. 46].

У кінці ХІХ ст. в місті Калуші Івано-Франківської області глиняний посуд виготовляли 17 майстрів, які щорічно випалювали близько 15 тисяч одиниць гончарних виробів (горняток, глечиків) загальною вартістю 12 тис. злотих, що свідчить про широкий розвиток гончарного промислу. Гончарну глину видобували в селах Медині, Войнилові, Сівці Калуського району Івано-Франківської області [4, с. 126].

З другої половини ХХ ст. починається масовий випуск фабрично-заводської продукції, зокрема дешевого фаянсового посуду, який повсюдно витісняв керамічний посуд зі вжитку. У багатьох осередках на цей час було побудовано цегельні заводи, куди пішло працювати багато гончарів. Це є однією з причин скорочення гончарного промислу, що спостерігається в післявоєнний час. Частина майстрів зовсім залишає своє ремесло, і тільки незначна їх кількість, переважно старшого покоління, які не були залучені у колгоспах, продовжували гончарну справу. Свої вироби вони збували в сусідніх селах і містах. Миколаївські гончарі у 1944 році об'єдналися у цех «Червона зоря», який у 1953 році приєднали до артілі «Дністер», що підпорядковувалася з 1974 року заводоуправлінню будівельних матеріалів у місті Комарно Львівської області. На жаль, цех випускав лише технічну кераміку, у якій майже не використовувалися багаті традиції художньої кераміки минулого<sup>2</sup>.

Останнім гончарем селища Войнилова Івано-Франківської області була Текля Гресько, яка ще у 80-х рр. ХХ ст. виготовляла макітри та горщики, «...бо яка господиня обійдеться на Різдво без макітри, в якій готують смачну кутю. А ще в народі кажуть, що молоко з глечика смачніше»<sup>3</sup>.

Незважаючи на те, що у кінці ХІХ – на початку ХХ ст., а також у 80-х роках ХХ ст. національно-свідома інтелігенція вживала певних заходів для підтримки гончарного промислу (відкриття навчальних закладів гончарства; організація виставок, збирацької і науково-дослідницької діяльності, піклування про збут виробів тощо), але всі ці дії не могли зупинити занепаду виробництва кераміки. До згасання цього народного промислу значною мірою спричинилися політичні, соціальні фактори й технічний прогрес.

У 90-х роках ХХ ст. у місті Миколаєві Львівської області Ганна Драголюк відновила забутий гончарний промисел. Сьогодні вироби «від Ганни Драголюк» знають у містах Львові, Бродях, Тернополі, Івано-Франківську. Майстриня виготовляє невеликі партії і намагається, щоб якість була відповідною. Усю основну роботу виконує сама, а вже випалювати та сушити допомагають сини Володимир та Іван, а також невістка Оля. Залюбки приєднується до того сімейного підряду і внучка Маруся. Ліпить листочки, квіточки, а бабуся радо прикрашає ними свої вироби. «Найбільше тішуся тим, що таки вберегла гончарний промисел у Миколаєві, не дала йому загинути», – радо ділиться майстриня своїми роздумами<sup>4</sup>.

<sup>1</sup> Записано від Васильків Л.М., 1951 р.н., жительки м. Самбора Львівської області.

<sup>2</sup> Записано від Драголюк Марії Степанівни, 1949 р.н., жительки м. Миколаєва Львівської області.

<sup>3</sup> Записано від Федора Гресько, 1934 р.н., жителя с.Войнилів Івано-Франківської області.

<sup>4</sup> Записано від Драголюк Марії Степанівни, 1949 р.н., жительки м. Миколаєва Львівської області.

Отже, аналіз виробів кінця XIX–XX ст., що знаходяться у музейних збірках, дають підставу стверджувати, що, як для Опілля, так і для підгірської частини Бойківщини характерний простий неполиваний чорний посуд, прикрашений згладжуванням, та посуд природного кольору випаленої глини (жовтий). Вироби часто гладкі, без прикрас, де на першому місці виступає чітке моделювання форми. Членування форм, пропорції і співвідношення окремих частин мають тут першорядне значення. Різноманітність в керамічні вироби вносить колір поливи та незначний декор. Найбагатше декорували миски «напоказ», менше – глеки, дзбанки, макітри тощо. У Миколаївській кераміці орнаментальні мотиви прості за своєю будовою. Основна композиційна площина виділена простими та хвилястими лініями, які доповнені мотивами рослинного характеру. У Бібрці, с. Селиська Львівської області для декорування поливаного посуду застосовували витискування. Техніку декорування ліпним орнаментом застосовували на Підгір'ї і Опіллі ( Дрогобич, Комарне Львівської обл., Войнилів Івано-Франківської обл.).

У гончарних осередках міст Дрогобича та Галича характерне декорування посуду «заливанням» («під мармур»). Зелений колір поливи переважає у Бібрці, Комарному, Дрогобичі Львівської області, коричневий – у Галичі, Войниліві Івано-Франківської області.

Для Підгір'я характерний геометричний орнамент, основними рисами якого є виразність та графічність. На Опіллі часто геометричний орнамент komponується з рослинним.

Від середини XX ст. спостерігається процес занепаду гончарства, пов'язаний з новими соціально-економічними передумовами, що дали поштовх розвитку декоративної кераміки.

### ЛІТЕРАТУРА

1. Бойківщина: історико-етнографічне дослідження / [За ред. Ю. Г. Гошка]. – К., 1983 – 303 с.
2. Будзан А. Ф. Народна кераміка з Миколаєва над Дністром / А. Будзан // Народна творчість та етнографія. – № 6. – С. 94–97.
3. Вербицький Л. Узори промислу домашніх виробів з глини селян на Русі (Глиняні вироби з Косова і Сокаля) / Л. Вербицький – Косів, 1882. – 37 с.
4. Грабовецький В. Історія Калуша з найдавніших часів до початку XX ст. / В. Грабовецький – Дрогобич : Видавнича фірма «Відродження», 1997. – 221 с.
5. Гургула І. В. Народне мистецтво західних областей України / І. Гургула – К. : [б.в.], 1966. – 77 с.
6. Історія українського мистецтва в 6-ти томах / К. : Укр. рад. енциклопедія АН УРСР, 1966 – 1970. – 303 с.
7. Матейко К. І. Народна кераміка західних областей УРСР / К. Матейко. – К. : Вид-во АН УРСР, 1959. – 107 с.
8. Нариси з історії українського декоративно-прикладного мистецтва / [ за ред. Я. П. Запаска]. – Львів, 1969. – 191 с.
9. Сабан Л. Тарахкальця «невідомого автора» з Бойківщини / Л. Сабан // Традиційна народна музична культура Бойківщини. – Дрогобич, 1996. – Вип. 2. – С. 47–49.



Рис. 1  
Горщик, м. Миколаїв  
Львівської обл., кін. XIX ст.  
Миколаївський краєзнавчий  
музей, інв. № 43



Рис. 2  
Миска, м. Миколаїв Львівської  
обл., поч. XX ст. Миколаївський  
краєзнавчий музей, інв. № 112



Рис. 3  
Глечик, макітра. Калуський р-н смт.  
Войнилів, кін. XIX ст. Музей  
Войнилівської ЗОШ, інв. № 39, інв. № 42



Рис. 4  
Горщик, м. Болехів Івано-  
Франківської обл.,  
болехівський краєзнавчий  
музей, інв. № 3424



Рис. 5  
Глечик, м. Болехів Івано-  
Франківської обл., болехівський  
краєзнавчий музей, інв. № 3429



Рис. 6  
Миска, поч. XX ст., Рогатинський р-н Івано-  
Франківської обл., музей ім. Угриня  
Безгрішного м. Рогатин, інв. № 79



Рис. 7  
Глечик,  
поч. XX ст.,  
смт. Болехів  
Івано-Франківсь-  
кої обл.,  
болехівський  
краєзнавчий  
музей, без  
інв. №.



Рис. 8  
Глечики, поч. XX ст.,  
Рогатинський р-н  
Івано-Франківської обл.,  
музей ім. Угриня Безгрішного  
м. Рогатин, інв. № 214, 219.



Рис. 9  
Глечик, поч. XX ст.,  
Рогатинський р-н  
Івано-Франківсь-  
кої обл., музей  
ім. Угриня  
Безгрішного  
м. Рогатин,  
інв. № 187



Рис. 10  
Макітра, кін. XIX ст.  
Дрогобицький р-н Львівської  
обл. Дрогобицький  
краєзнавчий музей  
інв. № 285